

7

บริบททางสังคมว่าด้วยเรื่องการโยกย้ายถิ่น
และสร้างปฏิสัมพันธ์ของชาวมุสลิมมาเลย์
ในชุมชนมัสยิดยะวา
Social Context of Migration
in a Muslim Community (Yawa Masjid)

ธนาวรรณ ภูพฤกษชาติ
Thanawan Phuphruksachat

บริบททางสังคมว่าด้วยเรื่องการโยกย้ายถิ่น
และสร้างปฏิสัมพันธ์ของชาวมุสลิมมาเลย์ในชุมชนมลายูยะวา

Social Context of Migration

in a Muslim Community (Yawa Masjid)

ธนาวรรณ ภูพฤษชาติ

Thanawan Phuphruksachat

เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการประจำปี 2555/2556

อาเซียนศึกษา ASEAN Studies

24-25 มกราคม 2556

พิมพ์ครั้งที่ 1 :

มกราคม 2556

ออกแบบปกและรูปเล่ม :

DREAM CATCHER GRAPHIC CO., LTD.

โทร. 0 2455 3932, 0 2455 3995

จัดพิมพ์โดย

มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย

Toyota Thailand Foundation

186/1 หมู่ 1 ถนนทางรถไฟเก่า ต.ลำโรงใต้ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ 10130

โทรศัพท์ 0 2386 1393-5 โทรสาร 0 2386 2880

186/1 Moo 1 Old Railway Road, T.Samrong Tai, A.Prapadaeng, Samutprakan 10130

Tel. 0 2386 1393-5 Fax. 0 2386 2880

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

The Foundation for The Promotion of Social Science and Humanities Textbooks Project

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร/โทรสาร 0 2433 8713

413/38 Arun-amarin Road, Bangkoknoi, Bangkok, Siam 10700 Tel./Fax. 0 2433 8713

<http://www.textbooksproject.com>

บริบททางสังคมว่าด้วยเรื่อง การโยกย้ายถิ่นและสร้างปฏิสัมพันธ์ ของชาวมุสลิมมาเลย์ในชุมชนมัลดีดิยะวา

ธนาวรรณ ภู่อุภกษชาติ

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่นฐานในเอเชียไม่ใช่เรื่องใหม่ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อทศวรรษที่ผ่านมา ในยุคของการล่าอาณานิคม แรงงานนับล้านคนถูกกวาดต้อนโดยกองกำลังของประเทศมหาอำนาจ อังกฤษ ฝรั่งเศส และเนเธอร์แลนด์จากในประเทศต่างๆ ในเอเชียหลายประเทศไปทำงานในส่วนต่างๆ ของโลกที่เป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจดังกล่าว ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์นำไปสู่การพิจารณาในด้านความต้องการแรงงานย้ายถิ่น ซึ่งมีทั้งการย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออกนอกประเทศในหลายประเทศในเอเชีย รวมทั้งประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษ 1970 และ 1980 การย้ายถิ่นภายในทวีปเอเชียได้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วมาก และมีแนวโน้มว่าจะมีการขยายตัวไปอย่างกว้างขวาง แต่ความจริงก็อยู่ที่ว่าการเคลื่อนย้ายทุกรูปแบบมีรากฐานเดียวกัน และมีความเกี่ยวพันระหว่างกันอย่างใกล้ชิด การขึ้นลงของจำนวนการย้ายถิ่นขึ้นอยู่กับกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว เกิดจากการถอนตัวของลัทธิล่าอาณานิคม ความ

ทันสมัยและแม้แต่การพัฒนาที่เกิดขึ้นก็มีผลในอนาคต กระบวนการดังกล่าวดูเหมือนจะเป็นตัวเร่งซึ่งนำไปสู่การโยกย้ายถิ่นมากขึ้น ความแตกต่างของรูปแบบการย้ายถิ่น ทั้งการย้ายถิ่นถาวร การย้ายถิ่นของแรงงานตามสัญญาจ้าง การย้ายถิ่นชั่วคราวของกลุ่มวิชาชีพ นักเรียน และผู้อพยพ ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างกว้างขวาง¹

การย้ายถิ่นเป็นสิ่งที่มาคู่กับความขัดแย้งและปัญหาทั้งหลายที่เกี่ยวกับความมั่นคง การย้ายถิ่นและความขัดแย้งเป็นวิกฤตการณ์ที่ถูกผสมผสานเข้าด้วยกัน สงครามและหายนะทางธรรมชาติ “ได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายจากถิ่นเดิม และการย้ายถิ่นอย่างมากมายระหว่างประเทศในเอเชีย รวมทั้งการย้ายออกไปสู่โลกภายนอกด้วย” ในแง่หนึ่งการย้ายถิ่นกลายเป็นสิ่งที่ตอบสนองมนุษย์โดยตรงในการควบคุมสถานการณ์ที่เกิดทั้งจากธรรมชาติและสถานการณ์ที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้นเอง รวมไปถึงความล้มเหลวของรูปแบบการพัฒนาและระบบเศรษฐกิจ และในอีกแง่หนึ่ง การย้ายถิ่นทำให้กรอบของความขัดแย้งและปัญหาใหม่ๆ เพิ่มขึ้น (เช่น ความเป็นปฏิปักษ์และความรุนแรงที่มีต่อผู้ย้ายถิ่น และผู้ที่เข้ามาในประเทศ ซึ่งอาจเป็นประเด็นในเรื่องความขัดแย้งที่รุนแรงในเรื่องของเชื้อชาติที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มอื่นๆ) “การโจมตีผู้ย้ายถิ่น” ได้กลายเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นได้ในพื้นที่ที่มีผู้คนอาศัยอยู่มาก ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและในประเทศที่ด้อยพัฒนา

ธรรมชาติของความขัดแย้งและความไม่มั่นคงที่ปรากฏอยู่ในบริบทของการย้ายถิ่นเป็นเรื่องที่หลากหลายเช่นเดียวกับประเภทของผู้ย้ายถิ่นและการเคลื่อนตัว² ของประชากรเหล่านั้น วิกฤตการณ์คือสถานการณ์ของความแตกแยก หรือการรบกวน และเป็นสถานการณ์ที่เกิดการตอบสนองอันแปลกแยกอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาลที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม วิกฤตการณ์นั้นหากมองในแง่ที่เป็นลักษณะเฉพาะ หรือเป็นการให้ความหมายโดยถือตามนัยของการย้ายถิ่นแล้ว อาจแบ่งได้ตามเหตุผลของการย้ายถิ่นอย่างคร่าวๆ ซึ่งได้แก่เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสังคม-วัฒนธรรม, ความตระหนักทางเศรษฐกิจ, เรื่องราวของความอยู่ดีมีสุขและกิจการทางการเมือง เป็นต้น³

ครอบครัวและชุมชนนับว่ามีความสำคัญต่อเครือข่ายการย้ายถิ่น การตัดสินใจในการย้ายถิ่นโดยปกติไม่ได้กระทำโดยคนใดคนหนึ่ง แต่ครอบครัวจะมีส่วนด้วย ท่ามกลางสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ครอบครัวอาจตัดสินใจส่งสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนไปทำงานในเมืองหรือต่างประเทศ เพื่อที่จะหารายได้ให้มากที่สุด และเพื่อโอกาสในการดำรงชีพดีขึ้น ข้อพิพาทดังกล่าวจะกระตุ้นให้เกิดการย้ายถิ่นในลักษณะชั่วคราว หรือการย้ายถิ่นไป ๆ กลับ ๆ เพราะการส่งสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งไปทำงานที่อื่น ในช่วงเวลาที่จำกัดช่วงหนึ่ง นับว่าเป็นหนทางหนึ่งของการป้องกันไม่ให้สมาชิกห่างเหินจากครอบครัว และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะมีเงินส่งกลับมาในหลายกรณี ดูเหมือนว่าครอบครัวจะยังมีบทบาทอย่างสำคัญในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในเอเชีย เช่นเดียวกับที่เกิดในส่วนอื่นของโลก ในเรื่องนี้ก็พบข้อมูลที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตัดสินใจของครอบครัวในการกำหนดทิศทางการย้ายถิ่นและลักษณะของกระแสการย้ายถิ่น จากการสังเกตกระแสหลัก ๆ ของการย้ายถิ่น ชี้ให้เห็นว่าแรงงานแต่ละคนจะได้รับการขึ้นอยู่บ่อย ๆ ถึงเป้าหมายของครอบครัว การมองหางานทำในแต่ละประเทศก็ถือเป็นกลยุทธ์เพื่อการอยู่รอดของครอบครัว เราสามารถสังเกตเห็นแนวโน้มที่จะมีการอยู่ร่วมกันใหม่อีกครั้ง โดยที่คู่สมรสจะย้ายไปอยู่ด้วยไม่ใช่ฐานะของผู้รับอุปการะเลี้ยงดู แต่อยู่ในฐานะแรงงานด้วยกัน ทั้งในกลุ่มของแรงงานย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมายและผู้อพยพลักลอบอย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ของทวีปเอเชียมีปัจจัยที่สนับสนุนให้ระบบการย้ายถิ่นดังกล่าวดำเนินไปได้ เช่น การย้ายของชาวอินโดนีเซียที่ย้ายถิ่นไปสู่มาเลเซีย ซึ่งมีระยะทางไม่ไกลกัน รวมทั้งยังมีวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันกับประเทศผู้รับ (คือมาเลเซีย) ซึ่งช่วยลดแรงกดดันต่างๆ ในการตั้งถิ่นฐาน เพราะการมาเยี่ยมบ้านและการย้ายถิ่นกลับเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย ขณะที่วัฒนธรรมของความเป็นพี่น้องกันจะช่วยลดความขัดแย้งในระหว่างกลุ่มลงอย่างมาก

การย้ายถิ่นจะมีความเป็นไปได้มากขึ้น ถ้ามีสายสัมพันธ์เชื่อมโยงครอบครัว ทำให้มีความช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน ทุน และ

เชิงวัฒนธรรมประเพณี นอกจากนี้ยังมีบทบาทช่วยเหลือในกระบวนการปรับตัวในถิ่นปลายทางด้วย เมื่อการย้ายถิ่นเริ่มขึ้น ผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่ก็ตามผู้ย้ายถิ่นรุ่นก่อนๆ มา และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนและญาติในถิ่นปลายทาง เครือข่ายดังกล่าวซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ หรือมาจากถิ่นต้นทางเดียวกัน ซึ่งจะให้ความช่วยเหลือในการจัดหาที่พัก หางาน ช่วยเหลือในการดำเนินการตามขั้นตอนของระบบราชการ รวมทั้งความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่างๆ ส่วนตัว เครือข่ายทางสังคมดังกล่าวทำให้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการย้ายถิ่นปลอดภัยกว่าและสามารถจัดการได้ดีกว่า สำหรับตัวผู้ย้ายและครอบครัว ผลจากการ “เบิกทาง” ดังกล่าว จะทำให้มีคนย้ายไปสู่พื้นที่ที่มีญาติหรือเพื่อนร่วมชาติอาศัยอยู่ก่อน อาจกล่าวถึงอีกนัยหนึ่งว่ากระบวนการเคลื่อนย้ายมนุษย์นี้ เมื่อได้เริ่มขึ้นแล้วก็จะกลายเป็นกระบวนการทางสังคมที่ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองต่อไป ผู้ย้ายถิ่นจะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองขึ้นมา เช่น สถานที่ทำพิธีกรรม สมาคม ร้านขายของ หาลู่เชี่ยวชาญ เช่น แพทย์ นักกฎหมาย และบริการอื่นๆ เมื่ออยู่นานไปสิ่งเหล่านี้จะกลับทำให้ผู้ย้ายถิ่นมองเห็นช่องทางชีวิตใหม่ในประเทศปลายทาง จึงเริ่มนำคู่สมรสและลูกๆ จากถิ่นต้นทางมาอยู่ด้วย เป็นการรวมครอบครัวใหม่อีกครั้ง หรือแต่งงานสร้างครอบครัวใหม่ขึ้นมา และเมื่อไรที่กระบวนการการย้ายถิ่นก้าวมาถึงสถานการณ์ที่ลูกของเขาจะเข้าโรงเรียนในประเทศใหม่ ต้องเรียนภาษา สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและพัฒนาวัฒนธรรมที่ผสมผสานเป็นตัวของตัวเองขึ้นมา ก็เป็นการยากที่คนรุ่นพ่อแม่จะกลับไปอยู่บ้านเกิด⁴

มีตัวอย่างการเกิดชุมชนใหม่หลายแห่งอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ซึ่งชุมชนเหล่านี้อาจยังเชื่อมโยงชุมชนของผู้ย้ายถิ่นเข้าประเทศกับถิ่นต้นทางมาหลายชั่วอายุคน โดยเงินส่งกลับเริ่มลดจำนวนลง และจำนวนครั้งของการกลับไปเยี่ยมบ้านก็ลดความถี่ลง โดยการหาคู่ครองในถิ่นใหม่ การย้ายถิ่นยังก่อให้เกิดการจัดตั้งสาขาธุรกิจขึ้นมา โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ อาจมีการนำสินค้าประเภทอาหารจากประเทศแม่และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เข้ามา ในทางกลับกันก็ส่ง

สินค้าอุตสาหกรรมจากประเทศที่มาอยู่ใหม่ไปขายยังประเทศแม่มากนัก ยืนอยู่กับสภาวะแวดล้อมต่างๆ การย้ายถิ่นสามารถส่งผลถึงความสัมพันธ์ด้านการเมืองระหว่างประเทศผู้ส่งและประเทศผู้รับได้หลายทาง เหนือสิ่งอื่นใดความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมยังคงฝังแน่น และมีความสัมพันธ์ทางภาษาพูดของผู้ย้ายถิ่นและรากเหง้าทางวัฒนธรรมยังคงมีอยู่ ในขณะที่อิทธิพลของความเป็นสมัยใหม่ที่ได้รับจากประเทศที่ย้ายเข้าไปอยู่ จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมในถิ่นต้นทางด้วย ในระยะยาวการย้ายถิ่นอาจจะนำไปสู่เครือข่ายด้านการสื่อสารระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคมและการเมือง รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติของทุกประเทศที่เกี่ยวข้อง

เชื้อชาติเผ่าพันธุ์ของชาวมุสลิมในประเทศไทย สายที่เป็นมลายูหรือมาเลย์

ในปัจจุบันประชากรโลกที่นับถือศาสนาอิสลามมีประมาณ คิดเป็นร้อยละ 19.2 ของประชากรโลก ซึ่งกระจุกกระจายอยู่ในประเทศต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 120 ประเทศ ในจำนวน 120 ประเทศนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีผู้นับถือศาสนาอิสลามโดยมีจำนวนประชากรมุสลิม 3,930,000 คน หรือเท่ากับ 5.8% นับเป็นอันดับสองรองจากผู้นับถือพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ จากข้อมูลดังกล่าว หากพิจารณาในแง่ประชากรโลก ชาวไทยมุสลิมนับเป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติมุสลิม อันเป็นชนกลุ่มใหญ่ของประชากรโลก แต่หากพิจารณาในแง่ประชากรไทย ชาวไทยมุสลิมคือชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งของสังคมไทยที่มีความแตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในด้านศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสำคัญ

มุสลิมเชื้อสายนี้กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุด เพราะเป็นชนพื้นเมืองเดิมแต่เปลี่ยนมารับอิสลาม มุสลิมเชื้อสายนี้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสี่จังหวัดภาคใต้ จนทำให้ชาวไทยมุสลิมกลายเป็นชุมชนใหญ่ในบริเวณดังกล่าว และมุสลิมในส่วนนี้ยังคงเรียกตนเองว่าเป็น “มาเลย์มุสลิม” มากกว่า “ไทยมุสลิม” ดังที่

ฮัจญีสุหลง บินอับดุลกาเดร์⁶ อดีตผู้นำชาวปัตตานีได้กล่าวไว้ว่า “เราชาวมลายูตระหนักดีว่า เราถูกปกครองโดยสยามก็เพราะความพ่ายแพ้ในสงคราม คำว่า “ไทยอิสลาม” ซึ่งใช้เรียกพวกเรานั้นเป็นสิ่งเตือนใจเราถึงความพ่ายแพ้ในครั้งนั้น เราจึงไม่ชอบคำนี้เลย เราจึงใคร่วิงวอนให้รัฐบาลให้เกียรติเราด้วยการเรียกเราว่า “มลายูมุสลิม”

จุดนี้เป็นจุดที่ละเอียดอ่อนมาก ยากที่คนภายนอกจะเข้าใจสำหรับชาวมลายูมุสลิมแล้ว คำว่า “มลายู” กับคำว่า “มุสลิม” มีความหมายอย่างเดียวกัน ส่วนคำว่า “ไทย” หรือ “สยาม” กับคำว่า “พุทธ” ก็เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน การที่ถูกเรียกว่าเป็น “ไทยอิสลาม” จึงเป็นคำที่ขัดแย้งกันอยู่ในตัว ไม่สามารถที่จะเป็นไทยทั้งพุทธ (ไทย) และมุสลิม (อิสลาม) ในขณะเดียวกัน แม้กระทั่งปัจจุบันนี้ คำว่า “ไทยอิสลาม” ก็ยังเป็นสิ่งที่รังเกียจอยู่ทั่วไปในหมู่ชาวมลายูมุสลิมทางภาคใต้

นอกจากมุสลิมเชื้อสายมลายูจะอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นส่วนใหญ่แล้ว ยังมีอยู่ทั้งในภาคอื่นๆ อีกเป็นจำนวนไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากผลของสงครามระหว่างไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาและรัตนโกสินทร์กับอาณาจักรปัตตานีและไทรบุรี กล่าวคือเมื่อกรุงศรีอยุธยาที่ดี กรุงรัตนโกสินทร์ที่ดี รัชชนะ ก็จะกวาดต้อนผู้คนและทรัพย์สินมาไว้ในกรุงเทพฯ เช่นบริเวณคลองตะเคียนและที่อื่นๆ

การอพยพเข้ามาของชาวมลายูระลอกแรก

ในช่วงปลายอยุธยา-สมัยรัชกาลที่ 4

ชาวมลายูที่ว่านี้ส่วนใหญ่จะมาจากทั้งปัตตานี และเมืองอื่นๆ ในแหลมมลายู ซึ่งการที่เข้ามานั้นจะด้วยสาเหตุอะไรไม่แน่ชัด แต่ชนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อทำการเกษตรกรรม และส่วนหนึ่งก็เข้ามาเป็นล่าม เพราะการเดินทางเรือค้าขายในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ในสมัยอยุธยานั้น ภาษามลายูเป็นภาษากลางที่ใช้พูดจาแลกเปลี่ยนกัน ในเวลานั้น ปรากฏหลักฐานว่าอย่างน้อยแขกมลายูก็มีการแต่งงานกับหญิงไทยอยู่ด้วยเช่นกันในระยะแรก ทั้งนี้เพราะพบว่าชาวต่างชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีฐานะดีกว่าชาวบ้านทั่วไป จึงยอมยกลูกสาวให้ แต่ภาย

หลังในรัชสมัยสมเด็จพระเอกาทศรถ ได้ทรงตรากฎหมายห้ามคนไทย ยกลูกสาวแต่งงานกับพวกต่างชาติ ซึ่งปรากฏว่ามีชื่อของชาวขวามา เลี้ยวรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้เพราะภาครัฐเกรงว่าพวกต่างชาติจะเข้ามาสอด แนมความลับในประเทศ อีกทั้งเมื่อมีลูกก็จะปฏิบัติตามธรรมเนียมของ บิดา ซึ่งจะทำให้ศาสนาพุทธเศร้าหมองต่อไปในอนาคต

ยังมีประเด็นที่น่าสนใจคือ เมื่อครั้งที่เชื้อสายสุลต่านสุไลมาน จากเมืองสงขลาถูกเกณฑ์เข้ามาอยู่ในอยุธยาเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์ นั้น ได้ทรงให้คนเหล่านี้ไปตั้งครอบครัวอยู่ใกล้กับชุมชนชาวมาเลย์ หลังจากที่อยู่รยชาติต้องเสียกรุงเป็นครั้งที่สอง ปรากฏว่าที่บางกอกและ เมืองนนทบุรีมีชาวมาเลย์กลุ่มหนึ่งอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานก่อนหน้านั้น แล้ว โดยเฉพาะทางฝั่งธนบุรีก็ปรากฏว่ามีลูกหลานของชาวมาเลย์และ จากสายสกุลสุไลมานมาตั้งครอบครัวอยู่ก่อนแล้ว ด้วยสันนิษฐานว่า ลูกหลานสายสุไลมานบางส่วนอาจจะติดตามครอบครัวมาอาศัยที่บางกอก ก่อนหน้านั้น นับแต่ที่คนในครอบครัวที่รับราชการได้มาประจำการอยู่ที่ บางกอกนั่นเอง⁷

ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า จุฬาโลกมหาราชขึ้นครองราชย์ได้เป็นเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2328) จึงมี พระบรมราชโองการให้กรมพระราชวังบวรฯ ไปปราบเมืองปัตตานี

ในการศึกกับปัตตานี⁸ ครั้งนี้ แม่ทัพเรือฝ่ายสยาม (พระยา ราชบังสัน⁹ แม่น) ก็เป็นมุสลิม แม่ทัพบกของฝ่ายสยาม (พระยาพิทลุง¹⁰ ขุน) ก็เป็นมุสลิม ได้ร่วมมือร่วมกำลังกันเข้าตีเมืองปัตตานีที่สุลต่านของ เมืองก็เป็นมุสลิมเหมือนกัน การรบครั้งนี้จึงมีเรื่องที่น่าสะเทือนใจเกิดขึ้น เมื่อเสร็จศึกพร้อมด้วยชัยชนะแล้ว ก็ได้มีพระราชโองการให้แม่ทัพเรือ พระยาราชบังสัน (แม่น) ทำการกวาดต้อนชายหนุ่มมกรรจ์ที่เป็นทหาร ในกองทัพของเมืองปัตตานีพร้อมด้วยลูกเมียและครอบครัวจำนวนหนึ่ง ลำเลียงลงเรือเข้ามาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินและที่ทำกินให้อยู่กันทางชานเมือง ด้านตะวันออกของกรุงเทพฯ ทางแถบเมืองมีนบุรีและหนองจอก

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2328 ทรงโปรดเกล้าให้กรมพระราชวังบวรฯ ยกทัพไปปราบพม่าทางภาคใต้ แล้วเลยไปตีเมืองปัตตานี การครั้งนี้ได้ต้อนผู้คนจากเมืองดังกล่าวซึ่งเป็นมุสลิมมาไว้ในกรุงเทพฯ ถ้าเป็นเชื้อพระวงศ์ขุนนางจะนำมาปล่อยไว้ที่สี่แยกบ้านแขก ส่วนประชาชนพลเมืองจะนำมาไว้ที่ถนนตกถึงบ้านอยู่ ประตูนํ้า (ในคลองแสนแสบ) ถึงสามแยกท่าไข่ ปากลัด เพชรบุรี จะเชิงเทรา นครนายก ปทุมธานี ขณะนั้นกำลังขยายวงไปมีภูมิลำเนาอันฐานอยู่ริมทะเลตะวันออกเขตจังหวัดชลบุรี

เชลยที่นำขึ้นมามีด้วยในครั้งนี้นับเป็นจำนวนมากและได้แยกให้อาศัยอยู่ตามที่ต่างๆ หลายแห่ง ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณรอบๆ ขานกรุงเทพฯ คือบริเวณทุ่งครุในอำเภอพระประแดง บางคอแหลม มหานครพระโขนง คลองตัน มีนบุรี หนองจอก ภาคกลางที่จังหวัดนครนายก จะเชิงเทรา เพชรบุรี อยุธยา นนทบุรีที่ตำบลท่าอิฐ และภาคใต้จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่ตำบลท่าทอง และนครศรีธรรมราช

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีการอพยพเชลยชาวปัตตานีขึ้นมาไว้ภาคกลางถึงสองครั้ง ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2329 และครั้งต่อมา 2334 สาเหตุของการอพยพย้ายเชลยขึ้นมามีในครั้งนี้ เนื่องจากพระยาปัตตานีคบคิดกับโต๊ะ สาเหยด [ชัยยิด (SAIYID)]¹¹ ในการก่อกบฏ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดฯ ให้พระยากลาโหมราชเสนายกทัพลงไปปราบ เมื่อปราบกบฏเมืองปัตตานีแล้ว จึงได้ขนเอาเชลยชาวปัตตานีขึ้นมามาภาคกลางอีกเป็นครั้งที่สอง

การนำเชลยชาวปัตตานีขึ้นมานี้มีจุดประสงค์สำคัญคือต้องการเพิ่มกำลังพลเมือง ซึ่งในสมัยรัตนโกสินทร์การก่อสร้างกรุงเทพฯ ยังไม่มั่นคงนัก กำลังพลเมืองระยะนั้นก็ไม่พอกับความต้องการ เพราะบ้านเมืองอยู่ในภาวะสงครามกับพม่า อีกทั้งเสบียงอาหารที่ผลิตจากพลเมืองเป็นส่วนน้อยก็คงไม่พอใช้สอยระหว่างออกศึกสงครามแต่ละครั้ง นับเป็นภาระหนักสุดของประเทศ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชตระหนักถึงข้อนี้ดี ดังนั้นการทำศึกสงครามที่ไม่จำเป็นนั้นจริงๆ แล้วพระองค์จะไม่ทำเลย เช่นกรณีตักเตือนให้หัวเมืองมลายูทาง

ได้มาอ่อนน้อมแต่โดยดี เมื่อหัวเมืองเหล่านั้นขัดขึ้น แทนที่พระองค์จะใช้กำลังเข้าปราบ แต่พระองค์ก็ไม่ทรงกระทำเช่นนั้น แต่ที่ให้อภัยโทษไปก็เพื่อไปปราบพม่าซึ่งเป็นศัตรูที่สำคัญกว่า แต่เมื่อกองทัพลงไปถึงเมืองสงขลา จึงมีพระดำรัสให้หัวเมืองมลายูมาอ่อนน้อมโดยไม่คิดจะใช้กำลังเข้าบังคับในตอนแรก แต่เมื่อเจ้าปัตตานีไม่ยอมจึงจำเป็นต้องตัดสินพระทัยใช้กำลังทัพเข้าบังคับ การปราบปัตตานีในครั้งนี้ทำให้เสียกำลังไปไม่น้อย จึงจำเป็นต้องอพยพเชลยชาวปัตตานีขึ้นมาเพื่อชดเชยแรงงานของชาติ

การอพยพเอาเชลยชาวปัตตานีขึ้นมาเป็นครั้งที่สองมีจุดประสงค์ตรงกับการเอาเชลยขึ้นมาในครั้งนี้ครั้งแรกด้วยเช่นกัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ต้องการให้ปัตตานีมีกำลังน้อยเพื่อไม่สะดวกในการคิดกบฏเอาใจออกห่างไทย และทางกรุงเทพฯ ก็จะได้หมดภาระในการจัดกองทัพไปปราบกบฏปัตตานี ซึ่งอยู่ไม่ไกลย่อมมีปัญหาทั้งการเดินทาง เสบียง และสูญเสียชีวิตทหาร ดังนั้นหลังการปราบกบฏปี พ.ศ. 2334 แล้ว ก็โปรดให้แบ่งเมืองปัตตานีออกเป็นหัวเมืองย่อย ๆ 7 หัวเมือง นอกจากนี้ เชลยที่นำขึ้นมาแต่ละครั้งก็ยังให้กระจายกันอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการรวมตัวกัน และก่อการจลาจลสร้างความไม่สงบขึ้นอีก เพราะพวกเขารู้ดีว่าเขาย้ายมาอยู่ภาคกลางในฐานะเช่นใด ถ้าให้อยู่รวมกันเป็นกลุ่มไม่ช้าอาจเกิดปฏิกิริยาต่อต้าน ทำให้เกิดความไม่สงบก็เป็นได้ อีกประการหนึ่ง ต้องการกำลังผลิตจากเชลยเหล่านี้ ถ้าให้มาอยู่ในกรุงเทพฯ ทั้งหมด ก็จะไม่เกิดประโยชน์ในการผลิตมากนัก แต่ถ้าให้กระจายกันออกไปตามชนบท ตามริมคลองและไร่นา ในจังหวัดใกล้ๆ กรุงเทพฯ ก็จะทำให้พวกนี้มีที่ดินทำมาหากิน เพิ่มผลผลิตให้กับประเทศได้ เพราะชาวปัตตานีส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร นโยบายการนำชาวปัตตานีมาปล่อยตามสถานที่ดังกล่าวจึงถือเป็นการดำเนินนโยบายที่ถูกต้อง และจะอำนวยผลประโยชน์ให้กับไทยอย่างแน่นอน

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เกิดความไม่สงบขึ้นอีก 2 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2374 และ 2381 โดยสาเหตุเริ่มจากเมืองไทรบุรี และต่อไปยังหัวเมืองทั้ง 7 เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มุสลิมในบริเวณนี้คือ ไทรบุรี ปัตตานี ฯลฯ ถูกกวาดต้อนเข้ามายังบริเวณ

เมืองนครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงอีกครั้งหนึ่ง¹²

อย่างไรก็ดี จากผลของสงครามและการสู้รบจากสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ เป็นเหตุให้เกิดหมู่บ้านมุสลิมกระจายอยู่ในภาคกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบๆ เป็นจำนวนมาก และเป็นการเพิ่มประชากรมุสลิมในภูมิภาคส่วนนี้ของประเทศ นอกจากบริเวณดังกล่าวแล้ว ยังมีกระจายอยู่ในส่วนอื่นๆ รวมทั้งภาคเหนือคือในจังหวัดเชียงใหม่¹³

การอพยพเข้ามาของชาวมาเลย์ ในช่วงอาณานิคมของอังกฤษ

การอพยพเข้ามาของชาวต่างชาติในมาเลเซียนั้นอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ชาวพื้นเมืองเดิมมีความรู้สึกอึดอัด ไม่พอใจ เพราะเป็นการเข้ามาของชนชาติอื่น (จีนและอินเดีย) มีผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตทางสังคม มีผลต่อความขัดแย้งกับทางกลุ่มชาติพันธุ์ และมีผลต่อความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวมาเลย์เสียทัศนใจอพยพออกจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเอง เพื่อเข้าไปอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศไทยก็เป็นได้¹⁴

เมื่อมาเลย์ตกอยู่ใต้การยึดครองของอังกฤษ ปรากฏว่าชาวจีนและชาวอินเดียได้พากันหลั่งไหลเข้ามาในแถบนี้มากมาย การหลั่งไหลของชาวจีนและอินเดียเข้ามาในมาเลเซียเหมือนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียอาคเนย์แต่ดั้งเดิมมา ภูมิภาคนี้เป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างจีน และอินเดียเป็นเส้นทางคมนาคม และมีสภาพทางภูมิศาสตร์เหมาะสม เป็นทางผ่านระหว่างจีนและอินเดีย ดินแดนก็อุดมสมบูรณ์ ดังที่ชาวอินเดียได้ขนานนามภูมิภาคนี้ว่า “Golden Peninsula” (แหลมทอง)

ชาวอินเดียอพยพในเอเชียอาคเนย์ทั่วไป เป็นชาวอินเดียชนเผ่า “ทมิฬ” จากอินเดียตอนใต้ นอกนั้นเป็นชนเผ่าเทเลกิส มลยาภิส ซึ่งอาจสรุปสาเหตุได้ดังนี้คือ

1. เมื่ออังกฤษได้เข้ามายึดครองมลายูไว้แล้ว ก็ขยายงานพัฒนา

ทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจึงต้องการใช้แรงงานกรรมกรทุก ๆ อังกฤษ จึงดึงเอาประชากรอินเดียเข้ามาในมาเลเซีย

2. เหตุที่ชักนำชาวอินเดียที่สำคัญคือ การเลิกทาสในอินเดีย เพื่อทำลายล้างระบบแรงงานในสมัยดั้งเดิม จึงทำให้เกิดการว่างงาน ขึ้นมากมาย จึงได้อพยพไปยังมลายู พม่า ลังกา และประจวบกับมลายู กำลังขยายงานอุตสาหกรรมจึงเข้าไปในมลายูและสิงคโปร์มากที่สุด¹⁵

ส่วนชาวจีนได้เข้ามาทำการค้าขายกับชาวมลายู รวมทั้งในเอเชีย อากเนย์ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ Sung, Yuan และ Ming ก่อนศตวรรษที่ 17 ซึ่งสาเหตุที่ชาวจีนอพยพย้ายถิ่น ก็เนื่องมาจากความกดดันภายใต้ ราชวงศ์ชิง ซึ่งมีนโยบายปิดกระตุนการค้า และการขึ้นสู่อำนาจของซุน ยัตเซน มีนโยบายขยายวงการค้ากับประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ ทำให้ผู้คนพากันอพยพไปอยู่ในแถบเอเชียอาคเนย์ ดังจะเห็นที่ชาวจีน เรียกตัวเองว่าเป็นคณะมาเลย์ อินโดนีเซีย ฯลฯ¹⁶

การอพยพของชาวจีนนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 เป็นต้นมา เพื่อ แสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าบนคาบสมุทรมลายู ตลอดจนการหลั่ง ไหลของแรงงานชาวอินเดีย ซึ่งส่วนใหญ่มีเชื้อสายทมิฬ จากทางตอน ใต้ของอินเดียเข้ามารับจ้างในภาคการเกษตรกรรมและการก่อสร้าง ใน ช่วงระยะเวลาที่อังกฤษเข้าปกครองคาบสมุทรมลายูสืบต่อจากฮอลันดา ใน ค.ศ. 1824 ได้ส่งผลทำให้ชาวจีนและชาวอินเดียเข้ามาอยู่อาศัยปะปน กับชาวมลายูซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ ปัญหาพื้นฐานสำคัญจึงเกิด ขึ้นตามมา นั่นคือ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทั้งในด้านวิถีการดำเนิน ชีวิต ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ระหว่างชาวมลายูซึ่งส่วนใหญ่เป็น มุสลิม กับชาวจีนและอินเดียที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่มุสลิม แต่เป็นพุทธ ขงจื้อ เต๋า ฮินดู ซึ่งแม้ว่าทั้งชาวจีนและอินเดียจะได้พยายามปรับตัวให้เข้ากับ ชาวมลายูแล้วก็ตาม แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงยึดถือวิถีการดำเนินชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนควบคู่กันไปด้วย

ทั้งนี้นอกเหนือจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทั้งในด้านวิถี การดำเนินชีวิต ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม จะเป็นปัญหาพื้นฐาน สำคัญระหว่างชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่แล้ว การที่อังกฤษได้อาศัย

หลักการแบ่งแยกและปกครอง (Divide and Rule) โดยใช้นโยบายแบ่งอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจตามกลุ่มเชื้อชาติ¹⁷ อันถือเป็นจุดเริ่มต้นของการหว่านเมล็ดพันธุ์แห่งความเหินห่างและความไม่ไว้วางใจกันระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่อีกด้วย กล่าวคือ ชาวจีนและชาวอินเดีย ในฐานะชนกลุ่มน้อยที่มีศักยภาพทางการค้า และเป็นผู้ใช้แรงงานที่ดี ได้รับการส่งเสริมจากอังกฤษให้เป็นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจ ส่วนชาวมลายูแม้จะไม่มี ความเชี่ยวชาญทางการค้าและไม่นิยมไปรับจ้างเป็นผู้ใช้แรงงาน ก็ได้รับการส่งเสริมให้ทำการเกษตร เป็นเจ้าของที่ดิน อีกทั้งให้สิทธิแก่ชาวมลายูในการเข้ารับราชการ ชาวมลายูจึงกลายเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง ส่งผลทำให้ต่างฝ่ายต่างพยายามรักษาสถานะและผลประโยชน์ของตนไว้อย่างเหนียวแน่น โดยไม่ยอมให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามารุกล้ำ

ยิ่งในระยะเวลาถัดมา เมื่อเศรษฐกิจมีการขยายตัวและพัฒนาไป ก็ยิ่งทำให้ชาวจีนและชาวอินเดีย (พ่อค้า) เข้ามายูอยู่ในเมือง และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ยิ่งคั่งร่ำรวยมากขึ้น ขณะที่ชาวมลายูกลับพอใจในวิถีชีวิตดั้งเดิมของตนในชนบท ผูกพันกับเรือกสวนไรรู้า ทำประมงแบบเก่า หรือรับราชการไปเรื่อย ๆ ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา คือ ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน¹⁸ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ แทนที่ชนชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะมีฐานะความเป็นอยู่ยิ่งคั่งร่ำรวยกว่า กลับกลายเป็นผู้มีฐานะยากจน ส่วนชนกลุ่มน้อยกลายเป็นผู้มีฐานะร่ำรวยแทน ทำให้เกิดปัญหาหระหว่างกันอยู่เนือง ๆ โดยเฉพาะระหว่างชาวจีนและชาวมลายู จะเห็นได้จากชาวมลายูมักไม่พอใจชาวจีนที่เห็นแก่ตัว เข้ามาเอาที่ดินเอาเปรียบในทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกัน ชาวจีนก็รู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรมจากชาวมลายูที่เป็นเจ้าของที่ดิน จะเห็นได้จากชาวจีนที่เข้าไปลงทุนทำกิจการเหมืองแร่ดิบบุก มักไม่พอใจชาวมลายูที่เป็นเจ้าของที่ดิน ซึ่งพวกเขาเข้าไปเช่าทำเหมือง เนื่องจากชาวมลายูซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าวจัดเก็บภาษีไม่เป็นระบบและไม่แน่นอน

นอกเหนือจากการใช้นโยบายแบ่งอำนาจทางการเมืองและ

เศรษฐกิจตามกลุ่มเชื้อชาติดังกล่าวแล้ว อังกฤษยังใช้นโยบายแบ่งแยกการศึกษา¹⁹ อีกด้วย นั่นคือ ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ปลอมยให้แต่ละเชื้อชาติจัดการการศึกษาตนเอง จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งโรงเรียนของชนแต่ละเชื้อชาติ ได้แก่ โรงเรียนของชนเชื้อชาติมาเลย์ (สอนภาษามาเลย์) โรงเรียนของชนเชื้อชาติจีน (สอนภาษาจีน) และโรงเรียนของชนเชื้อชาติทมิฬ (สอนภาษาทมิฬ)²⁰ ซึ่งหากดูผิวเผินแล้วการใช้นโยบายดังกล่าว น่าจะก่อให้เกิดผลดี เนื่องจากเป็นการให้อิสระแก่ทั้งชนกลุ่มใหญ่และชนกลุ่มน้อยในการบริหารจัดการเรื่องการศึกษาได้เอง และที่สำคัญสามารถใช้ภาษาของชาติพันธุ์ตนในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ อันเป็นการสืบสานและคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของแต่ละชาติพันธุ์ต่อไป

แต่ผลที่เกิดขึ้นกลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม เนื่องจากกลายเป็นการบ่มเพาะปัญหามากขึ้น เพราะต่างฝ่ายต่างรับรู้แต่เฉพาะวิธีการดำเนินชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเท่านั้น ขาดการเรียนรู้หรือทำความเข้าใจในวิถีปฏิบัติ ภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ระหว่างกันจึงเป็นไปอย่างห่างเหิน ไม่สนิทแนบแน่น มีสภาพการณ์แบบต่างคนต่างอยู่ และหวังเพียงที่จะรักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเท่านั้น ทำให้การมุ่งสู่ผลประโยชน์ของประเทศชาติ (National Interest) โดยรวมแทบจะไม่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดลักษณะของการขาดความเป็นเอกภาพ (Unity) ของคนในชาติ ซึ่งถือเป็นขวากหนามที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างชาติ (Nation Building) ให้แข็งแกร่ง

กล่าวได้ว่า ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ทั้งในด้านวิถีปฏิบัติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชาวจีนและชาวอินเดีย เป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างทางความสัมพันธ์ที่มีอยู่กับชาวมลายูซึ่งเป็นชนกลุ่มใหญ่ ประกอบกับอังกฤษใช้นโยบายแบ่งอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจตามกลุ่มเชื้อชาติ และนโยบายแบ่งแยกการศึกษาของอังกฤษจึงยังเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่มีช่องว่างมากยิ่งขึ้น

ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง ใน ค.ศ. 1945 ได้มีการจัดตั้งรูปแบบการปกครองในคาบสมุทรมลายูใหม่ ซึ่งเรียกว่า “ข้อตกลงสหพันธรัฐมลายา (The Federation of Malaya Agreement)” ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1948 อันเป็นผลมาจากการเจรจาระหว่างรัฐบาลอังกฤษกับตัวแทนกลุ่มชาวมาเลย์ที่รวมตัวกันในนามของพรรคอัมโน (UMNO)²¹ ทั้งนี้ภายใต้ “ข้อตกลงสหพันธรัฐมลายา” มีความแตกต่างจากแผนการจัดตั้ง “สหภาพมลายู (Malayan Union)” ของรัฐบาลอังกฤษในปี 1946²² โดยตามข้อตกลงสหพันธรัฐมลายานั้นได้ระบุไว้ว่า 1) ให้รัฐมลายูที่ประกอบด้วย เประ สลังงอร์ ปาหัง เคาดาห์ กลันตัน ตรัง กานู ปะลิส ยะโฮร์ รวมทั้งรัฐในเขตเตรตส์ เขตเทิลเมนต์ คือ ปีนัง และ มะละกา อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลสหพันธรัฐมลายา (รัฐบาลกลาง) แต่รัฐบาลท้องถิ่นภายใต้อำนาจสูงสุดของแต่ละรัฐก็ยังคงมีอยู่ และ 2) ได้กำหนดเกี่ยวกับการให้สิทธิความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายา โดยจะให้สิทธิความเป็นพลเมืองแก่กานีต เฉพาะผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐมลายา ส่วนผู้ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การปกครองของสหพันธรัฐมลายา แต่มีความประสงค์จะขอรับสิทธิการเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายา ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่ว่าต้องเกิดและอยู่อาศัยในดินแดนของสหพันธรัฐมลายารวมระยะเวลาระหว่าง 10-15 ปี หรือในกรณีไม่ได้เกิดที่นั่น ก็ต้องอยู่อาศัยในดินแดนของสหพันธรัฐมลายาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาอย่างน้อย 15 ปี และที่สำคัญผู้นั้นจะต้องติดต่อสื่อสารโดยใช้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี²³ ซึ่งในเรื่องนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมาเลย์

กระนั้นก็ตาม แม้ว่านโยบายกำหนดสิทธิความเป็นพลเมืองในปี 1948 จะสร้างความพอใจให้กับชาวมาเลย์ ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังจะเห็นได้จากในปี 1950 ทำให้ชาวมาเลย์ซึ่งมีจำนวน 2,579,914 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายาถึง 2,500,000 คน แต่ในทางตรงกันข้ามกลับทำให้ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ไม่พอใจ เพราะเท่ากับเป็นการจำกัดสิทธิอันส่งผลทำให้พวกเขาได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองน้อยลง กล่าวคือ ชาวจีนจำนวน 2,011,072 คน

ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองเพียง 500,000 คน ส่วนชาวอินเดียจำนวน 564,454 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมือง 230,000 คน ขณะที่ชนกลุ่มน้อยอื่นๆ (รวมชาวไทยด้วย) ที่มีจำนวน 71,109 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมือง 45,000 คน เท่ากับว่าประชากรที่เป็นชนกลุ่มน้อยจำนวนทั้งหมด 5,226,549 คน ได้รับสิทธิความเป็นพลเมืองของสหพันธรัฐมลายา 3,275,000 คน

ทั้งนี้นโยบายที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ย่ำแย่ลงกว่าเดิม เพราะได้นำไปสู่ความไม่พอใจอย่างรุนแรงในท่ามกลางชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชาวจีนในนามพรรคคอมมิวนิสต์มลายา²⁴ โดยเริ่มปรากฏจากการหยุดงานประท้วง มีการปะทะกันด้วยอาวุธ จนบานปลายขยายตัวไปสู่การลอบทำร้ายเจ้าของสวนยางพาราหลายแห่ง และที่สำคัญในปี 1951 ได้เกิดการลอบสังหารเซอร์ เฮนรี เกอร์นี (Sir Henry Guerny) ข้าหลวงใหญ่ของอังกฤษคนหนึ่ง แม้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะเป็นผลพวงจากนโยบายกำหนดสิทธิความเป็นพลเมือง ที่ชนกลุ่มน้อยต่างชาติพันธุ์ได้รับ แต่นัยสำคัญที่ซ่อนเร้นกว่านั้นก็คือ ชนกลุ่มน้อยชาวจีนที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์มลายา ได้อาศัยเงื่อนไขทางชาติพันธุ์ที่แตกต่างและความเสียเปรียบที่ได้รับเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลักดันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองของตน นั่นคือ สร้างความระส่ำระสายให้เกิดขึ้น โดยหวังที่จะล้มล้างรัฐบาลอังกฤษ และสถาปนาระบอบคอมมิวนิสต์ขึ้นมาแทนตนเอง

ไม่เพียงแต่นโยบายกำหนดสิทธิความเป็นพลเมืองในปี 1948 จะเป็นปัจจัยกระตุ้นก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่ชนกลุ่มน้อยเท่านั้น หากแต่ในเรื่องนโยบายจัดการศึกษา ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ตอกย้ำให้เกิดความไม่เสมอภาคแก่ชนกลุ่มน้อยมากขึ้นไปอีก กล่าวคือ ในปี 1950 รัฐบาลอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยให้โรงเรียนของกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ใช้ระบบการเรียนการสอนเป็นมาตรฐานเดียวกันหมด และยกเลิกการสนับสนุนทางการเงินและอื่นๆ แก่โรงเรียนของกลุ่มเชื้อชาติที่ยังคงการเรียนการสอนแบบเดิม²⁵ นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง “โรงเรียนประถมศึกษาแห่งชาติ” ขึ้นมาทั่วดินแดนในสหพันธรัฐมลายา ซึ่งเป็น

โรงเรียนที่ใช้ภาษามลายูและภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นในการศึกษาเล่าเรียน อีกทั้งในปี 1956 ได้จัดตั้ง “องค์การภาษาและหนังสือ” เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักภาษามลายูอย่างกว้างขวาง และจัดตั้ง “สถาบันภาษา” เพื่อเป็นสถานศึกษาภาษามลายู สำหรับฝึกอบรมครูต่างเชื้อชาติที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษามลายู สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เด็กเชื้อชาติต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนร่วมกันในสถาบันการศึกษาเดียวกัน ซึ่งเท่ากับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ความเป็น “มลายู” มากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็เท่ากับจะทำให้การเรียนรู้ความเป็น “เชื้อชาติอื่นๆ” ลดลงไปด้วย ดังนั้น ปฏิริยาไม่พอใจจึงเกิดขึ้นตามมาในหมู่ชาวจีนและชาวอินเดีย เนื่องจากจะทำให้โรงเรียนชาวจีนและชาวทมิฬที่ใช้ภาษาประจำเชื้อชาติในการเรียนการสอนต้องได้รับผลกระทบ และบางแห่งอาจต้องปิดตัวไปในที่สุด นอกจากนี้ ยังรวมถึงการที่รัฐบาลอังกฤษใช้นโยบายพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวมลายูให้ดีขึ้น เช่น การจัดตั้งหน่วยงานพัฒนาการอุตสาหกรรมและชนบท เพื่อส่งเสริมให้ชาวมลายูสามารถกู้ยืมเงินไปดำเนินธุรกิจด้านอุตสาหกรรมต่างๆ และในปี 1956 ก็ได้ก่อตั้งการพัฒนาที่ดินแห่งสหพันธ์ เพื่อจัดหาและแจกจ่ายที่ดินให้ชาวมลายูที่เป็นชาวนา ตลอดจนพยายามสนับสนุนให้ชาวมลายูหันมาปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น ยางพาราอีกด้วย

นโยบายต่างๆ ดังกล่าวจึงส่งผลทำให้ช่องว่างทางชาติพันธุ์ระหว่างผู้ที่เป็นมาเลย์และไม่ใช่มลายูเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีก

กล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะชาวจีนกับชาวมลายูในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนว่ามีช่องว่างมากขึ้นนั้น เป็นเพราะความไม่เสมอภาคที่ชนกลุ่มน้อยต่างชาติพันธุ์ได้รับ และส่วนหนึ่งเกิดจากการนำประเด็นทางชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวโยง เพื่อจุดชนวนความรุนแรงไปสู่เป้าหมายทางการเมืองอันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลอังกฤษได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อชาวมลายูมากกว่าชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการนำนโยบายกำหนดสิทธิความเป็นพลเมืองในปี 1948 มาใช้ การนำนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชาวมลายู ตลอดจนการนำนโยบายการ

ศึกษามาใช้ในปี 1950 ในลักษณะที่เพื่อให้โรงเรียนของกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ ใช้ระบบการเรียนการสอนเป็นมาตรฐานเดียวกันหมด ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นไปตามข้อเรียกร้องของชาวมลายู

ด้วยเหตุดังกล่าวที่ผู้คนต่างดินแดนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ได้อพยพเข้ามาอยู่ในมาเลเซีย ทำให้เกิดปัญหาเรื่องชนชาติและเชื้อชาติมาก ซึ่งคล้ายกับของไทยในเขตแดนภาคใต้ แต่ของมาเลเซียประกอบไปด้วยชุมชนเชื้อชาติจีน มลายู และอินเดีย ชุมชนเชื้อชาติเหล่านี้ไม่มีอะไรที่เป็นค่านิยมร่วมกันอยู่เลย การปะทะแย่งชิงผลประโยชน์ทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองจะเกิดขึ้นอยู่เสมอ โดยเฉพาะระหว่างชาวจีนกับชาวมลายู ส่วนชาวอินเดียนั้นเนื่องจากมีอำนาจน้อยกว่าจึงเป็นเพียง “ชนกลุ่มน้อย” ของมาเลเซียซึ่งก็มีปัญหาบ้าง แต่ไม่มากเหมือนชาวจีนซึ่งมีอยู่ถึงประมาณ 38% ในขณะที่ชาวอินเดียนั้นมีเพียง 10% และชาติอื่นๆ ประมาณ 3% สำหรับชาวมลายูเองนั้นมีประมาณ 49%²⁶ จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เกิดความขัดแย้งกันในกลุ่มชาติพันธุ์ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนมาเลย์อพยพย้ายถิ่นไปยังประเทศใกล้เคียงเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งภายในประเทศของตน

จำนวนมุสลิมมาเลย์ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยนั้น ในสมัยที่ยังอยู่ใต้การปกครองของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ มาเลเซียตกอยู่ใต้อาณานิคมของอังกฤษตั้งแต่ พ.ศ. 2367-2500 นั้น แม้ในช่วงแรกๆ ที่อังกฤษมีการปกครองมาเลเซีย แล้วดึงเอาแรงงานต่างชาติเข้ามาในมาเลเซีย ทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างชาติพันธุ์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้ชาวมลายูซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองพากันอพยพย้ายถิ่นไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่นในประเทศไทย เพื่อมหาแหล่งทำกินใหม่

วิถีการดำรงชีวิตของชาวมลายูในกรุงเทพมหานคร

จะเห็นว่าชาวมลายูที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนในประเทศไทยนั้น มีลักษณะการกระจายตัวกันเป็นกลุ่มก้อนอาศัยอยู่ในเขตต่างๆ ทั้งกรุงเทพมหานคร อันเนื่องมาจากการถูกเกณฑ์มาเป็นแรงงานเชลยศึกจากการสำรวจสำมะโนประชากรในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2453 และ 2463 พบว่าจำนวนมุสลิมมาเลย์มีจำนวน 3,029 คน จากจำนวนมุสลิมทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร 5,391 คน ดังนั้นในกรุงเทพมหานคร ชาวมาเลย์เป็นกลุ่มมุสลิมที่มีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ มุสลิมยะวา มีจำนวน 2,116 คน อันดับสามคือ มุสลิมปาตาน 138 คน และมุสลิมสายเปอร์เซีย มีจำนวน 108 คน²⁷ ในปลายรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น มีรายงานการอพยพของคนต่างด้าวเข้ามาในกรุงเทพมหานคร ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2470 ชาวมาเลย์เพศชายนั้นเข้ามาจำนวน 111 คน ส่วนผู้หญิงมีจำนวน 14 คน²⁸

เนื่องจากการอพยพเข้ามาของชาวมาเลย์ในประเทศไทย ตั้งแต่ช่วงสมัยอยุธยาแล้ว และจำนวนมุสลิมมาเลย์นั้นมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งของจำนวนมุสลิมทั้งหมด และการเข้ามาของชาวมุสลิมมาเลย์ก็มีทั้งรูปแบบของการถูกเกณฑ์มาเป็นแรงงาน ซึ่งในกรณีนี้จะมีการกระจายตัวไปทั่วกรุงเทพมหานครและภาคกลาง เนื่องจากนโยบายของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช การที่ต้องการกลืนกลายชาวมลายูกับคนไทยไม่ให้เกิดการรวมตัวกันของชาวมาเลย์ และการอพยพเข้ามาของชาวมาเลย์ เนื่องจากความแตกแยกทางชาติพันธุ์ภายใต้การปกครองของอังกฤษดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้ชาวมุสลิมมาเลย์อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศ รวมถึงในชุมชนชาวยะวาระบริเวณซอยโรงน้ำแข็ง เขตสาทร เนื่องจากสถานที่ที่ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่ในการศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ระหว่างชาวมุสลิมมาเลย์และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งพบว่าในบริเวณนี้มีชาวมุสลิมชาติพันธุ์อื่นๆ อาศัยรวมอยู่ด้วยซึ่งมาจากอินโดนีเซีย พวกเขาเรียกตัวเองว่า “ชาวยะวา”

ชาวมาเลย์ที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณตรอกโรงน้ำแข็ง เขตสาทรนี้ นอกเหนือจากสาเหตุของการถูกกวาดต้อนของการเป็นเชลยศึก และผลกระทบจากการเข้ามาของชาวจีนและชาวอินเดียที่มีการอพยพย้ายถิ่นของชาวมาเลย์มาสู่ประเทศไทย ในอีกเหตุผลหนึ่งก็คืออพยพเข้ามาเนื่องจากจากเหตุผลส่วนตัว และต้องการเข้ามาค้าขาย²⁹ จากการที่ผู้ศึกษาได้ไปลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านนั้น ซึ่งใน

ปัจจุบันพบว่าชาวมุสลิมมาเลย์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนยะวา โดยส่วนใหญ่อพยพย้ายเข้ามาเนื่องจากต้องการเข้ามาค้าขาย การอพยพเข้ามาในช่วงแรก³⁰ อาจจะเข้ามาโดยการไปๆ มาๆ (ไปมาหาสู่) ไม่ได้ย้ายถาวร จนกระทั่งผู้อพยพได้หาช่องทางในการทำการค้าได้ลงตัวแล้ว จึงมีการตั้งถิ่นฐานและอยู่ที่เมืองไทยอย่างถาวร และจึงโยกย้ายเข้ามาอยู่ที่ตรอกโรงน้ำแข็ง เขตสาทร เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้เป็นแหล่งของมุสลิมมาเลย์อาศัยอยู่ก่อนหน้านี้อยู่เป็นจำนวนมาก บางส่วนอพยพเข้ามาอยู่ที่จังหวัดภาคใต้ก่อน เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช แล้วจึงค่อยขยับขยายขึ้นมาสู่กรุงเทพมหานคร เพราะเหตุผลที่ว่าการย้ายขึ้นมาในเมืองหลวงจะมีโอกาสทำมาค้าขายได้มากกว่า และด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ไทยและมาเลเซียเป็นเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดกัน ด้วยความเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงกันจึงสะดวกในการอพยพย้ายเข้ามาด้วย แต่เดิมนั้นพื้นที่บริเวณเขตสาทรนี้เป็นพื้นที่สวนและทุ่งนา ชาวยะวาและชาวมาเลย์จึงมีอาชีพทำนา ทำสวน ประกอบกับพื้นที่บริเวณชุมชนยะวาเป็นพื้นที่ใกล้ปิ่นเที่ยง (ห่างไกลจากวังหลวงมาก) จึงสามารถสร้างสุสานสำหรับชุมชนได้³¹ และเนื่องจากพื้นที่บริเวณเขตสาทรนี้เป็นบริเวณที่ได้รับอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ได้ ได้แก่ เขตสาทร เขตสีลม บางลำพู ฯลฯ ตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาเบาว์ริง³² ชาวต่างชาติในสมัยนั้นจึงอาศัยอยู่บริเวณบางลำพู และขยายไกลมาเรื่อยๆ จนถึงศาลาแดง ทำให้คนต่างชาตินั้นจะเดินทางมาอาศัยอยู่ที่พาหุรัด สำเพ็ง โดยใช้เส้นทางทางเดินเรือ

ชาวมาเลย์ซึ่งเป็นคนในบังคับอังกฤษ เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จึงพิจารณาได้ว่าคนในบังคับจะอาศัยอยู่ในบริเวณที่ใกล้กับสถานทูตอังกฤษ³³ ซึ่งเป็นผู้ปกครองของตนด้วย นี่จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ชาวมาเลย์อาศัยอยู่บริเวณตรอกโรงน้ำแข็งนี้³⁴ และเนื่องจากสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น มีการตัดถนน³⁵ ทำให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการตัดถนนนั้นย้ายเข้ามาที่ตรอกโรงน้ำแข็ง ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มุสลิมที่เป็นมาเลย์อพยพเข้ามาสู่บริเวณตรอกโรงน้ำแข็ง เขตสาทรด้วย ประกอบกับในรัชสมัยของ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงอนุญาตให้ชาวต่างชาติสามารถซื้อที่ดินในเมืองไทยได้ หากอาศัยอยู่เป็นเวลารอบ 10 ปี ทำให้ชาวต่างชาติสามารถมีที่ดินในเมืองไทยเป็นของตนเองด้วย เช่น อำแดง ขัตติยา ภรรยานายมุฮัมมัด คนในบังคับอังกฤษ จะซื้อที่ดินตำบลทุ่งวัวลำพอง ผู้ซื้อได้ให้เงินตรา 17 ชั่ง 10 ตำลึง แก่หลวงสาทรราชยุฑ์ เพราะฉะนั้นจะปลูกสร้างสิ่งใดก็ได้ แต่ห้ามล้ำเกินในที่ดินของผู้อื่น³⁶

การอพยพย้ายออกจากบริเวณชอยโรงน้ำแข็ง ของชาวมุสลิมมาเลย์

การย้ายออกของชาวมุสลิมมาเลย์นั้นเกิดจากหลายสาเหตุ คือ

1. มาจากสาเหตุส่วนตัว เช่น ย้ายเนื่องจากสถานที่ทำงานที่อยู่ไกลจากบริเวณชุมชนแห่งนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายออกไป บางคนย้ายออกไปเพียงชั่วคราว บางคนย้ายออกไปแล้วไปมีครอบครัว จึงตั้งรกรากอยู่ที่ใหม่ เป็นการย้ายออกจากชุมชนแห่งนี้โดยถาวร

2. ราคาที่ดินสูงขึ้น ทำให้คนมาเลย์ที่อยู่ในบริเวณนี้ตัดสินใจขายที่ดินบริเวณนี้ให้กับชาวจีน และคนชาติอื่นๆ ที่ต้องการที่ดินบริเวณนี้ไปสร้างอพาร์ทเมนต์ ฯลฯ นอกจากเจ้าของที่ดินเองจะขายที่ดินให้กับผู้ที่มาซื้อแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายออก เนื่องจากเช่าที่ดินของเจ้าของที่ดิน เมื่อเจ้าของที่ดินขายที่ดินไป

4. การถูกเวนคืนที่ดินเพื่อนำไปตัดถนนทำทางด่วนในปี 2542 ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ชาวมุสลิมมาเลย์อพยพย้ายออกเป็นจำนวนมาก รวมถึงชนชาติอื่นๆ ที่โดนเวนคืนที่ดินจากการตัดถนนในครั้งนี้ ทำให้ชาวมุสลิมมาเลย์จำนวนหนึ่งต้องย้ายออกไปอยู่ที่อื่น เช่น ทุ่งครุ บางมด มีนบุรี เป็นต้น

3. สาเหตุของไฟไหม้ในชุมชนนี้ ก็เป็นสาเหตุทำให้ชาวมุสลิมมาเลย์ย้ายออกไปด้วย³⁷

การอพยพออกไปของชาวมุสลิมมาเลย์นั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความจำเป็นที่ทำให้ต้องตัดสินใจย้ายออก หากไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง

ย้ายออกไป จำนวนชาวมาเลย์ที่เหลือยู่ในชุมชนแห่งนี้ก็นั้นล้วนแล้ว แต่มีความผูกพันต่อชุมชนแห่งนี้ และเนื่องจากการตัดสินใจไม่กระทบ จนทำให้ต้องย้ายออกไป เช่น บริเวณมัสยิด ซึ่งไม่โดนผลกระทบจากการตัดสินใจ ชาวมาเลย์บางคนกล่าวไว้ว่า พวกเขามีความผูกพันกับที่นี่ และศาสนาอิสลามได้สอนไว้ว่าถ้าหากไปอยู่ประเทศไหน จงรักดีกับแผ่นดินนั้น จึงทำให้ชาวมาเลย์รักเมืองไทย ไม่อยากจากไปไหน³⁸

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมมาเลย์และมุสลิมยะวา ในบริเวณซอยโรงน้ำแข็ง

จะเห็นว่าในบริเวณซอยโรงน้ำแข็งแห่งนี้มีทั้งชาวมุสลิม ซึ่งก็แยกได้เป็นอินโดนีเซียหรือยะวา และมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ มุสลิมทั้งสองชาติพันธุ์นี้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยมีศาสนาเป็นตัวเชื่อม กล่าวคือ ศาสนาอิสลาม เนื่องจากมุสลิมทั้งสองสายนั้นนับถืออิสลามเหมือนกัน และต้องใช้มัสยิด³⁹ ร่วมกัน เพื่อนมัสการพระผู้เป็นเจ้า และประกอบพิธีทางศาสนา ร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น การทำละหมาด หรือการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในชุมชนนี้ ยกตัวอย่างเช่น

– “งานสุเหร่า” จัดเฉพาะบางปีตามแต่คณะกรรมการมัสยิด จะเห็นสมควร

– “งานวันเด็ก” จะจัดงานที่มัสยิด เป็นการสร้างความสัมพันธ์กันของมุสลิมทั้งสองชาตินี้เป็นอย่างดี

– “อีดิลฟิตรี” เป็นวันรื่นเริงหลังจากการถือศีลอดที่เรียกว่า เดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นเดือน 9 ของปฏิทินอิสลาม

– “อีดิลอัฎฮา” วันรื่นเริง ตรงกับวันที่ทำพิธีฮัจที่ชาอูติอารเบีย มีการทำพิธีทางศาสนา และเลี้ยงอาหารผู้ที่มาทำพิธีนมัสการพระเจ้า

ในกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ทำให้คนในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากรายได้และกำไรจากการจัดงาน พวกเขาได้ะไรอีกบ้าง แน่นนอนคือชาวยะวาหรือมาเลย์จะได้มาพบปะกัน ทำความรู้จักกัน และเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน⁴⁰

ชาวมาเลย์และชาวยะวาในชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์อันดีต่อ

กัน ไม่มีการแตกแยกกัน โดยมีความคิดที่ว่ามุสลิมทั้งสองชาติเปรียบเสมือนเป็นพี่น้องกัน⁴¹ เพราะเป็นมุสลิมเหมือนกัน ดังคำสอนของอิสลามที่เห็นว่า “...การนับถือศาสนานั้นเป็นเรื่องสูงส่ง เหนือกว่าความผูกพันในเรื่องชาติพันธุ์ ทัศนะของอิสลามนั้นเห็นว่าคนที่เป็นมุสลิมนั้น ต้องก้าวล่วงพรมแดนทางชาติพันธุ์เพราะทุกคนเป็นพี่น้องกัน ไม่ว่าเขาจะมีเชื้อพันธุ์ใด...” และนอกจากมุสลิมสองสายนี้จะมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันในฐานะการอยู่ร่วมในสังคมเดียวกันแล้ว จากการที่ผู้ศึกษาได้ลงไปสัมภาษณ์ผู้คนจำนวนหนึ่งนั้น พบว่ามีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติกันภายในชุมชนนี้ เนื่องจากการแต่งงานกันระหว่างมุสลิมมาเลย์กับมุสลิมยะวา ทำให้หลายครอบครัวในชุมชนแห่งนี้มีความสัมพันธ์กันในรูปแบบเครือญาติ เหตุผลในข้อนี้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชาวมุสลิมสองสายนี้อยู่ร่วมกันด้วยดี นอกจากมัสยิดที่เป็นจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแล้ว โรงเรียนก็จัดเป็นสถานที่ที่ทำให้คนในชุมชนนั้นมีความสัมพันธ์กันด้วย โรงเรียนถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างคนในสังคมหลากหลายกลุ่มอยู่ร่วมกันเป็นอย่างดี

บทสรุป

ชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาในแผ่นดินสยามนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้ามาปฏิสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน แตกต่างจากชาวตะวันตกที่เดินทางมาที่หลังและมีเหตุผลแน่ชัด ชาวตะวันออกรีกหลายชาติเดินทางเข้ามาคบค้าสมาคมกับชาวไทยอย่างต่อเนื่อง เหตุผลส่วนใหญ่นั้นก็คือเพื่อได้ทำการค้าขายแลกเปลี่ยนกันตามธรรมดานั่นเอง หรืออีกบางส่วนก็อาจจะถูกเกณฑ์เข้ามาในแผ่นดินจากการพ่ายแพ้สงครามก็มี ดังนั้นเราจึงเห็นว่านอกจากชาวต่างชาติที่เป็นชาติใกล้เคียงอย่างมอญ พม่า เขมร ญวน หรือชาว มาเลย์แล้ว ก็มีชาวจีน ญี่ปุ่น ที่เดินทางค้าขายเป็นหลักกับคนในภูมิภาคนี้มานับแต่อดีต

จะเห็นว่าชาวมลายูอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว โดยความรู้สึกรักของชาวมลายูสมัยนั้น อาจจะไม่ใช้ความรู้สึกที่ดีสักเท่าไร เนื่องจากการเข้ามานั้นเป็นการโดนเกณฑ์เข้ามาในฐานะ

เซลยศึก กล่าวคือในสมัยปลายอยุธยาถึงสมัยต้นรัตนโกสินทร์ แต่ต่อมาในช่วงที่ชาวมลายูอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ชาวมลายูที่อพยพเข้ามาในเมืองไทยนั้นเป็นเหตุผลของความที่ต้องการจะหนีความขัดแย้งต่างๆ ภายในดินแดนของตน ซึ่งประเทศไทยนั้นเป็นบ้านใกล้เรือนเคียงที่เปรียบเสมือนที่พักพิงยามเดือดร้อน ซึ่งช่วงที่อังกฤษปกครองมลายูนั่น คือช่วงของรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเมื่อมีการอพยพเข้ามาของชาวมลายูอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างไทยและมลายูที่มีมาอย่างยาวนาน ทำให้ชาวมลายูรู้สึกว่าการที่ประเทศไทยเป็นประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงที่มีอาณาเขตติดกัน และสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันได้สะดวก ทำให้ชาวมลายูอพยพเข้ามาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน สาเหตุหลักๆ ของการอพยพเข้ามาในช่วงสมัยหลังนี้ คือความต้องการเข้ามาค้าขายเป็นหลัก กล่าวคือ ความรู้สึกของชาวมลายูว่าการที่ตนเองเป็นเชลยของไทยได้หายไปในช่วงอายุของคนในสมัยศตวรรษที่ 20 ซึ่งก็คือรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว⁴²

การเข้ามาอยู่ในชุมชนแห่งนี้ของชาวมลายูนั้นต้องอยู่ร่วมกับมุสลิมอีกกลุ่มหนึ่งคือชาวยะวา ซึ่งมุสลิมทั้งสองกลุ่มนี้ก็อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ถึงแม้จะมีการใช้ชื่อมัสยิดว่า มัสยิดยะวา ชาวมุสลิมมลายูก็ได้คัดค้านหรือมีปัญหาใดๆ ในกรณีของชื่อมัสยิดแห่งนี้ มีความร่วมมือกันในมัสยิดยะวาในการเลือกตั้งอิหม่าม ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งในปีนั้น (2553) มีทั้งหมด 12 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งและกรรมการการเลือกตั้งนั้นก็รวมทั้งชาวมลายูและชาวยะวา และจากการพิจารณาเชื้อสายของอิหม่าม ก็มีทั้งชาวยะวาและมลายู ทำหน้าที่อิหม่ามผสมผสานกันไป สะท้อนให้เห็นว่าชาวยะวาได้มีความสัมพันธ์เป็นอันดีกับมุสลิมมลายู

ชาวมลายูที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมีวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมร่วมกับมุสลิมอื่นๆ แล้วยังมีความสัมพันธ์กับสังคมอื่นๆ ในระบบของการแต่งงาน ปรากฏว่ามลายูแต่งงานกับชาวมลายูด้วยกันเอง บางครั้งก็แต่งงานกับชาวยะวา ชาวจีน และชาวไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็น

24 บรรทัดทางสังคมว่าด้วยเรื่องการโยกย้ายถิ่นและสร้างปฏิสัมพันธ์ของชาวมุสลิมมาเลย์ฯ

ถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ระหว่างชาวมุสลิมมาเลย์ กับมุสลิมยะวา
ในซอยโรงน้ำแข็งแห่งนี้

เชิงอรรถ

¹สตีเฟน แคสเชิล. กุศล สุนทรธาดา แปล. 2540. “สาเหตุและผลของการย้ายถิ่นรูปแบบใหม่ของเอเชีย”, *การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก : ปัญหาและแนวโน้ม*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, หน้า 8–20.

²ในแง่ของทิศทางและการขยายขยาย

³จอร์จี วี ทิกโน. ศรีลักษณ์ ศิลป์ แปล. 2540. “สาเหตุและผลของการย้ายถิ่นรูปแบบใหม่ของเอเชีย”, *การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก : ปัญหาและแนวโน้ม*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540, หน้า 102–103.

⁴สตีเฟน แคสเชิล. กุศล สุนทรธาดา แปล. *อ้างแล้ว*, หน้า 4–6.

⁵ได้แก่ จังหวัด ยะลา, สตูล, ปัตตานี และนราธิวาส

⁶อัญญ์สุหลง บินอับดุลกาเดร์ คือผู้นำประชาชนมุสลิมภาคใต้ที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้ที่คนมุสลิมภาคใต้เคารพนับถือมากในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 มาถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งยังเป็นผู้นำมุสลิมรุ่นใหม่ มีการศึกษาสูง สำเร็จจากเมืองเมกกะ จากนั้นกลับมาฟื้นฟูการศึกษาอิสลามในปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง จนกระทั่งเข้าสู่ขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของคนมุสลิม

⁷อาณัติ อนันตภาค. *หลากหลายชาติ หลายพันธุ์ ได้ร่มเงาสยาม*. กรุงเทพฯ : สยามบันทึก. 2549, หน้า 139–140.

⁸ปัตตานีแต่เดิมที่มีสถานภาพเป็นอาณาจักรอิสระอาณาจักรหนึ่งในภูมิภาคแถบนั้นชื่อว่า อาณาจักรลังกาสุระ ซึ่งในสมัยโบราณ ดินแดนทางภาคใต้ของไทยตลอดลงไปจนสุดแหลมมลายูเป็นที่อยู่อาศัยของชนป่า ชาวเขาและชาวน้ำ (บรรพบุรุษของชาวมลายู) หลายเผ่า

⁹คือเชื้อสายของท่าน สุลต่าน สุไลมาน

¹⁰คำนี้ใช้กับผู้ที่สืบเชื้อสายจากคอลีฟะฮ์อาลีกับอัยยะฮ์ฟาติมะฮ์เท่านั้น

¹¹เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *กลุ่มชาติพันธุ์ : ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ : กองทุนสร้างจริยะอัมพร. 2531, หน้า 104–112.

¹²เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *อ้างแล้ว*, หน้า 117.

¹³สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ จูหามาต สมาสี บ้านเลขที่ 41 ซอยเจริญราษฎร์ 1 แยก 9 ถนนเจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ. (24 ก.ค. 2553)

¹⁴อุดม เขยท้วงศ์. *ระเบิดเวลาของไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ

เทรตดิง. 2517, หน้า 54-56.

¹⁶อุดม เขยกิจวงศ์. *อ้างแล้ว*, หน้า 57.

¹⁷พัชรินทร์ สวนฐิตะปัญญา, *มาเลเซีย : เอกภาพกับการศึกษา*, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541, หน้า 17.

¹⁸พัชรินทร์ สวนฐิตะปัญญา, *อ้างแล้ว*, หน้า 18.

¹⁹พัชรินทร์ สวนฐิตะปัญญา, *อ้างแล้ว*.

²⁰โรงเรียนของชาวมาเลย์ในระยะแรก คณะสอนศาสนาเนียกายโปรแตสแตนท์ เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงิน และต่อมารัฐบาลอังกฤษก็เป็นผู้ให้การสนับสนุนในทุกด้าน ทำให้โรงเรียนของชาวมาเลย์กลายเป็นโรงเรียนของรัฐที่ผู้เรียนคือ ชาวมาเลย์ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ขณะที่โรงเรียนของชาวจีน ถือเป็นโรงเรียนเอกชนเต็มตัว เนื่องจากรัฐบาลอังกฤษไม่ได้สนับสนุนทางการเงินและในด้านอื่นๆ เลย ชาวจีนและสมาคมชาวจีนต่างๆ เป็นผู้ให้การสนับสนุนทั้งหมด ส่วนโรงเรียนของชาวมุขเป็นโรงเรียนของรัฐเช่นเดียวกับโรงเรียนของชาวมาเลย์ เนื่องจากรัฐบาลอังกฤษให้การสนับสนุนในทุกเรื่อง

²¹ในช่วงที่มีการคัดค้านและต่อต้านแผนการจัดตั้งสหภาพมลายูของอังกฤษในปี 1946 ชาวมลายูได้รวมตัวและตั้งพรรคการเมืองที่ชื่อว่าอัมโน (The United Malays Nationals Organization-UMNO) ขึ้นมาเป็นกลไกหลักในการเคลื่อนไหวต่อสู้ โดยมีดาโต๊ะ ออน บิน จาฟาร์ (Dato Onn Bin Ja'afar) แห่งรัฐยะโฮร์เป็นผู้นำ

²²ก่อนหน้านี้อังกฤษได้ปกครองมลายูในลักษณะกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่รัฐต่างๆ ทำให้สุลต่านยังคงมีอำนาจในการปกครองรัฐของตน แต่ต่อมาในปี 1946 อังกฤษได้นำแผนการจัดตั้ง “สหภาพมลายู” (Malayan Union) มาใช้ ซึ่งเป็นการรวมอำนาจการปกครองของทุกรัฐในมลายูมาไว้ที่ส่วนกลางอย่างเด็ดขาด ส่งผลให้อำนาจของสุลต่านที่ปกครองในแต่ละรัฐของมลายูถูกตัดทอนลง โดยมีฐานะเหลือเพียงที่ปรึกษา รัฐบาลท้องถิ่นจะตกอยู่ใต้อำนาจที่มีข้าหลวงอังกฤษเป็นผู้นำสูงสุด และที่สำคัญภายใต้แผนการจัดตั้งสหภาพมลายูดังกล่าว อังกฤษจะให้สิทธิความเป็นพลเมืองแก่ชนทุกเชื้อชาติที่เกิดในมลายู และชนเชื้อชาติต่างๆ ที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในมลายูตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป (ในระหว่าง 15 ปีต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในมลายูติดต่อกันอย่างน้อย 10 ปี) ส่วนผู้ที่เพิ่งอพยพเข้ามาอยู่อาศัยในมลายูและต้องการเป็นพลเมืองมลายูเต็มขั้น ให้ยื่นสิทธิได้หลังจากอยู่อาศัยในมลายูอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 5 ปี ทำให้แผนนี้ได้รับการคัดค้านและต่อต้านอย่างหนักจากชาวมลายู เนื่องจากเชื่อว่า ‘สิทธิพิเศษ’ ของตนกำลังจะหาย

ไป จนทำให้รัฐบาลอังกฤษต้องล้มเลิกแผนจัดตั้งสหภาพมลายูไปในที่สุด (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน พัทรินทร์ สวนจิตะปัญญา, *มาเลเซีย : เอกภาพกับการศึกษา*, หน้า 27-37)

²⁴หรือที่เรียกว่า MCP (Malaya Communist Party) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นกรรมกรและวัยรุ่นชาวจีน เคยมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการรุกรานของญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จัดเป็นกลุ่มฝ่ายซ้าย (Leftist) ที่มีอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ และมีอำนาจในสหพันธ์กรรมกร มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง คือ ต้องการปลดแอกจากอังกฤษ และสถาปนาประเทศเป็นคอมมิวนิสต์มลายา

²⁵ก่อนหน้านี้ อังกฤษใช้นโยบายแบ่งแยกการศึกษา โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว และปล่อยให้ชนแต่ละเชื้อชาติมีอิสระจัดการการศึกษาตนเอง

²⁶อุดม เขยกิจวงศ์. *อ้างแล้ว*, หน้า 58.

²⁷กรรณิการ์ จุฑามาศ สุมาลี. *ยะวา-ชวา ในบางกอก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2541, หน้า 58.

²⁸พ.ร.บ. ร.7 ม.8.1/3 กรมตรวจคนเข้าเมือง สถิติคนต่างด้าวเข้าพระราชอาณาจักร (ธันวาคม-มีนาคม 2470)

²⁹สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ นาคนบรวง บ้านเลขที่ 143 ถ.เจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ. (12 กันยายน 2553)

³⁰สัมภาษณ์ นางอนุสรรา มโนหรรต บ้านเลขที่ 200/1 ถ.เจริญราษฎร์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพฯ. (24 สิงหาคม 2553)

³¹สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ จุฑามาศ สุมาลี, *อ้างแล้ว*

³²คนในบังคับอังกฤษ มีสิทธิที่จะทำการค้าโดยเสรีตามเมืองท่าของสยาม (หัวเมืองชายทะเล) ทั้งหมด และสามารถพักอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ได้เป็นการถาวร คนในบังคับอังกฤษสามารถซื้อหาหรือเช่าสังหาริมทรัพย์ในบริเวณของกรุงเทพฯ คือ ในบริเวณ 4 ไมล์ หรือ 200 เส้นจากกำแพงพระนคร หรือ “ตั้งแต่กำแพงเมืองออกไป เดินด้วยกำลังเรือแจว เรือพายทาง 24 ชั่วโมง” ได้อันหนึ่ง คนในบังคับอังกฤษได้รับอนุญาตให้เดินทางภายในประเทศได้อย่างเสรี โดยให้ถือใบผ่านแดนที่ได้รับจากกงสุลของตน

³³กงสุลอังกฤษคนแรกๆ นั้นได้เข้าสถานที่ในเขตบางคอแหลมทางทิศใต้ของกรุงเทพฯ แต่ มร. จินเกล มองหาสถานที่ที่จะใช้เป็นที่อยู่ของสถานกงสุลที่ถาวร และเพื่อเป็นการแสดงไมตรีจิต พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงให้ความอนุเคราะห์ในการเวนคืนที่ดิน (บนพื้นที่ดินติดกับสถานกงสุลโปรตุเกสริมฝั่งแม่น้ำ) เพื่อใช้เป็นสถานที่ตั้งของสถานกงสุลอังกฤษ

28 บรรทัดทางสังคมว่าด้วยเรื่องการโยกย้ายถิ่นและสร้างปฏิสัมพันธ์ของชาวมุสลิมมาเลย์ฯ

³⁴สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ จุฑามาต สุมาลี, อ้างแล้ว

³⁵บำรุงเมือง เพื่อองนคร และเจริญกรุง

³⁶พจข. ม.ร.5 น.18.3 น/291 ที่ดินคนในบังคับการซื้อขายและจำนำ ที่ดิน
ในตำบลต่างๆ (ร.ศ. 114)

³⁷สัมภาษณ์ นายพรชัย จุฑามาต บ้านเลขที่ 14 ซอยจันทร์ 32 แยก 6
แขวงทุ่งวันดอน เขตสาทร กรุงเทพฯ. (24 สิงหาคม 2553)

³⁸สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ จุฑามาต สุมาลี, อ้างแล้ว.

³⁹เมื่อชาวมลายูบางครอบครัวได้ย้ายเข้ามาอยู่บริเวณคลองสาทรใต้ ใน
ระยะแรกนั้น ยังมีได้มีสถานที่นั้มีการพระผู้เป็นเจ้าของร่วมกัน คงใช้บ้านใดบ้านหนึ่ง
เป็นสถานที่นั้มีการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2437 ชาวยะวา ในบังคับของฮอลันดาซึ่งมีที่
อยู่บริเวณตรอกโรงน้ำแข็งถนนสาทร ต. คอกกระบือ อ. บางรัก ได้มอบที่ดินให้เป็น
สถานที่ปลูกสร้างมัสยิด เพื่อใช้เป็นสถานที่นั้มีการพระผู้เป็นเจ้าของ เนื่องจากผู้สร้าง
เป็นชาวยะวา และชาวยะวาร่วมเงินกันเป็นจำนวนมากกว่าชาวมลายู

⁴⁰สัมภาษณ์ นางกสิณา รักยงค์ ลูกสาว เจ้าของโรงเรียนสุริยานุสรณ์ ถนน
เจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ

⁴¹สัมภาษณ์ นายสัมพันธ์ นาครบรรจง, อ้างแล้ว.

⁴²คาดคะเนอายุและช่วงเวลาโดยผู้เขียน โดยคำนวณอายุจากวันที่สัมภาษณ์

บรรณานุกรม

เอกสารชั้นต้นยังไม่ได้ตีพิมพ์

เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

เอกสารรัชกาลที่ 7

กระทรวงมหาดไทย

ม.8.1/3 กรมตรวจคนเข้าเมือง สถิติคนต่างด้าวเข้าพระราชอาณาจักร (ธันวาคม–
มีนาคม 2470)

กระทรวงนครบาล

น.18.3 น/291 ที่ดินคนในบังคับการซื้อขายและจำนำที่ดินในตำบลต่างๆ (ร.ศ. 114)

เอกสารชั้นรอง

กรรณิการ์ จุฬามาต สุมาลี. *ยะวา-ชวา ในบางกอก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย, 2541.

จอร์จี วี ทิกโน. ศรีลักษณ์ ศิลป์ แปล. 2540. “สาเหตุและผลของการย้ายถิ่นรูปแบบ
ใหม่ของเอเชีย”, *การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก : ปัญหา
และแนวโน้ม*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.

พัชรินทร์ สอนจิตะปัญญา, มาเลเชีย : *เอกภาพกับการศึกษา*, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

สตีเฟน แคสเชิล. กุศล สุนทรธาดา แปล. 2540. “สาเหตุและผลของการย้ายถิ่น
รูปแบบใหม่ของเอเชีย”, *การย้ายถิ่นข้ามชาติในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก :
ปัญหาและแนวโน้ม*. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2540.

เสาวนีย์ จิตต์หมวด. *กลุ่มชาติพันธุ์ : ชาวไทยมุสลิม*. กรุงเทพฯ : กองทุนสงารุจิระ
อัมพร, 2531.

อาณัติ อนันตภาค. *หลากหลายชาติ หลายพันธุ์ ใต้ร่มเงาสยาม*. กรุงเทพฯ : สยาม
บันทึก, 2549.

อุดม เขยกิจวงศ์. *ระเบิดเวลาของไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจเทรตดิ้ง. 2517.
ประวัติสถานทูต.[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก [http://ukinthailand.fco.gov.uk/th/
about-us/our-embassy/location-and-access/embassy-history](http://ukinthailand.fco.gov.uk/th/about-us/our-embassy/location-and-access/embassy-history)
เข้าถึงวันที่ 7 กันยายน 2553.

30 บริบททางสังคมว่าด้วยเรื่องการโยกย้ายถิ่นและสร้างปฏิสัมพันธ์ของชาวมุสลิมมาเลเซีย

ประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชนในศาสนาอิสลาม. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=44&id=522> เข้าถึงวันที่ 6 กันยายน 2553.

การบิดเบือนคำสอนศาสนาอิสลามในเอกสาร [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www1.tv5.co.th/service/mod/heritage/nation/situation/distort_islam1.html เข้าถึงวันที่ 7 กันยายน 2553.

ปัญหาชาติพันธุ์ในมาเลเซีย : ย้อนรอยจากอดีตถึงปัจจุบัน.[ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.thaiworld.org/th/include/answer_search.php?question_id=708 เข้าถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2553.

สัมภาษณ์

นางอัสมา บุญมัน บ้านเลขที่ 901 ซอยเจริญราษฎร์ 1 แยก 9 ถนนเจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 สิงหาคม 2553.

นางอนุสรา มโนหรรทัด บ้านเลขที่ 200/1 ถ.เจริญราษฎร์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2553.

นางกรรณิการ์ จุฑามาศ สุมาลี บ้านเลขที่ 41 ซอยเจริญราษฎร์ 1 แยก 9 ถนนเจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2553.

นายพรชัย จุฑามาศ บ้านเลขที่ 14 ซอยจันทร์ 32 แยก 6 แขวงทุ่งวันดอน เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 24 สิงหาคม 2553.

นางกสิณา รักยงค์ ลูกสาวเจ้าของโรงเรียนสุริยานุสรณ์ ถนนเจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2553.

คอดีเยาะ รัฐสกุล บ้านเลขที่ 10 ซอยโรงน้ำแข็ง แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2553.

นายสัมพันธ์ นาคบรรจง บ้านเลขที่ 143 ถ.เจริญราษฎร์ แขวงยานนาวา เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2553.

นางวิมล สุรอยญา บ้านเลขที่ 614 ซอยเจริญราษฎร์ เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2553.

นางจีระ มะเสริญ บ้านเลขที่ 118 ซอยเจริญราษฎร์ 3 แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพฯ : สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2553.

นายกรัฐมนตรีไทยในรอบ ๘๐ ปี (พ.ศ. ๒๔๙๕-๒๕๕๕)

130

หากใช้ฝากส่งทาง

ไปรษณีย์จะต้องแนบ

คู่มือตราไปรษณียากร

ของประเทศไทย

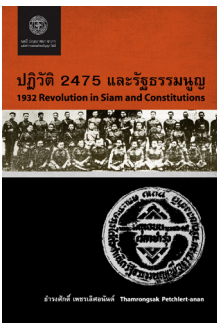
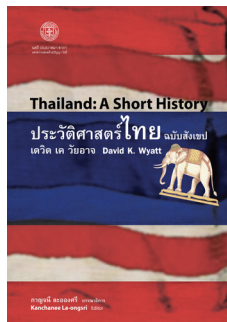
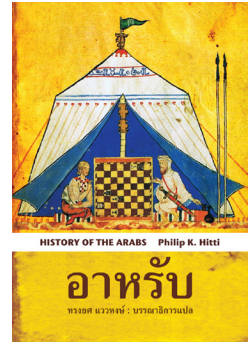
ตามรูปแบบเสมอ

240 บาท/BAHT

ไปรษณีย์ไทย
THAILAND POST

หนังสือออกใหม่

รายนามคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

(ก่อตั้ง พ.ศ. 2509 โดยนายปวย อึ้งภากรณ์ ฯลฯ)

นางเพ็ชรี สุมิตร	ประธานและผู้จัดการ
นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	รองประธาน
นายธเนศ อาภรณ์สุวรรณ	รองประธาน
นายรังสรรค์ ชนะพรพันธุ์	กรรมการ
นายวิทยา สุจิตตธนารักษ์	กรรมการ
นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	กรรมการ
นายวีระ สมบูรณ์	กรรมการ
นายประจักษ์ ก้องกีรติ	กรรมการ
นายพิภพ อุดร	กรรมการ
นางสาวอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์	กรรมการ
นายพนัส ทัศนียานนท์	กรรมการ
นายบดินทร์ อัครวานิชย์	กรรมการ
นางสาวศุภลักษณ์ เลิศแก้วศรี	กรรมการ
นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายธำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายทรงยศ แววหงษ์	กรรมการและผู้จัดการทั่วไป

เลขอนุญาต ที่ ต. ๖/๒๕๑๙

เลขที่คำขอ ที่ ๖/๒๕๑๙

ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคมหรือองค์การ

ตามที่ นายปวย อึ้งภากรณ์

ได้ขออนุญาตจัดตั้ง
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

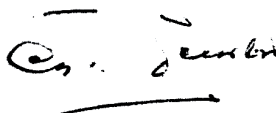
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๑. ส่งเสริมการจัดทำตำราภาษาไทยในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ทั้งระดับมหาวิทยาลัย และก่อนมหาวิทยาลัย
๒. เผยแพร่ตำราของมูลนิธิในหมู่ผู้สอนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
ทั่วราชอาณาจักร
๓. ส่งเสริมการเรียบเรียงงานวิจัย และตำราขึ้นสูง และรวบรวมเอกสาร
ทางวิชาการออกตีพิมพ์
๔. ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๕. ไม่ทำการค้ากำไร และไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

และมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นั้น

กรรมการศาสนาได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ดำเนินการจัดตั้งได้ และขอให้ปฏิบัติตาม
คำสั่งและข้อบังคับของกรรมการศาสนา โดยเคร่งครัด

อนุญาต ณ วันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙

(นายวัชร เอี่ยมโชติ)
อธิบดีกรรมการศาสนา

กำหนดการสัมมนาวิชาการประจำปี 2555/2556

“อาเซียนศึกษา”

วันพฤหัสบดี 24 – ศุกร์ 25 มกราคม 2556

Th 24 – Fr 25 January 2012/2013

ณ หอประชุมใหญ่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ

พฤหัสบดีที่ 24 มกราคม 2556 (Th 24 January)

- 08.30 – 09.00 ลงทะเบียน / Registration
- 09.00 – 09.10 ศ.เกียรติคุณ เพ็ชร สุมิตร ราชบัณฑิต ประธานมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กล่าวรายงาน / Report
- 09.10 – 09.20 พลตำรวจเอก เกา สารสิน ประธานมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย กล่าวเปิดงาน / Opening
- 09.20 – 09.30 มอบของที่ระลึก และถ่ายรูปหมู่ / Souvenirs Exchange and Group Photos
- 09.30 – 10.00 ปาฐกถา โดย **ฯพณฯ พิษณุ สุวรรณชะชัย** เอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้ง
- 10.00 – 10.30 พักรับประทานอาหารว่าง / Tea and Coffee Break
- 10.30 – 12.30 อภิปราย / Panel “**ประชาคมอาเซียน 2015 : การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม**”
คุณหญิง ลักษณะจันทร์ เลหาพันธ์ | คุณนินนาท ไชยธีรภิญโญ | ผศ. ดร. พวงทอง ภวัครพันธุ์ | คุณบุษฎี สันติพิทักษ์ | ผศ. ดร. กิตติ ประเสริฐสุข | คุณอดิศักดิ์ ศรีสม ดำเนินรายการ
- 12.30 – 13.30 อาหารกลางวัน / Lunch
- 13.30 – 15.00 แบ่งห้องสัมมนาหัวข้อเฉพาะ / Panels
- ห้องที่ 1 / Room 1 (ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 4) “มรดกโลกกับอาเซียน”**
ฯพณฯ ปองพล อดิเรกสาร | ฯพณฯ นพดล ปัทมะ | คุณสวาทรี | สุวรรณสถิตย์ | คุณอภิรักษ์ บัวเหล็กดี | ดร. ชามูวียะ เกษตรศิริ ดำเนินรายการ และนำอภิปราย
- ห้องที่ 2 / Room 2 (ห้อง 407 ชั้น 4) “ภาษากับอาเซียน”**
รศ. ดร. ชัชวดี ศรีลัมพ์ | รศ. ดร. ชลธิชา บำรุงรักษ์ | ดร. ฮามัม สุปรียาดี | อ. ชัยวัฒน์ มีสันฐาน | ผศ. ดร. สุวรรณภา เกรียงไกรเพชร ดำเนินรายการ และนำอภิปราย
- ห้องที่ 3 / Room 3 (ห้อง 207 ชั้น 2) “สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา ในประชาคมอาเซียน”**
ศ. ดร. เสมอชัย พูลสุวรรณ | อ. พิษญา สุ่มจินดา | ผศ. ชาดรี ประกิตนันทการ | ดร. สุชา ลีณะวัต ดำเนินรายการและนำอภิปราย

ห้องที่ 4 / Room 4 (ห้องเธียเตอร์ ชั้น 2) ฉายภาพยนตร์
โดยกลุ่มฟิล์มกาวัน เรื่อง **Golden Voice** จาก USA/Cambodia

อภิปรายโดย คุณณภดล กิตติเสนีย์ และ คุณสิทธา เลิศไพบูลย์
ศิริ | คุณอลงกรณ์ ผิวขำ ดำเนินรายการ

15.00 – 15.30

พักรับประทานอาหารว่าง / Tea and Coffee Break

15.30 – 17.00

แบ่งห้องสัมมนาหัวข้อเฉพาะ / Panels

ห้องที่ 1 / Room 1 (ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 4) “เขตแดนทางบก –
ทางทะเลของไทยกับเพื่อนบ้านอาเซียน”

ก้านัน วีระยุทธ ดวงแก้ว | อ. พันธ์ ทศนียานนท์ | อ. กริพล
สว่างแผ้ว | อ. อัครพงษ์ คำคุณ | อ. ดุลยภาค ปรีชารัชช | คุณ
ดามพ์ บุญธรรม | ดร. มรกต เจวจินดา ไมเยอร์ ดำเนินรายการ
และนำอภิปราย

ห้องที่ 2 / Room 2 (ห้อง 407 ชั้น 4) “การแพทย์ไทยในบริบท
อาเซียน”

นพ. โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ | นพ. ดร. มโน เมตตาณันโท
เลาหาณิน | คุณใจเพชร กล้าจน (หมอยาเขียว) | ผศ. กาญจน์
ละอองศรี ดำเนินรายการ และนำอภิปราย

ห้องที่ 3 / Room 3 (ห้อง 207 ชั้น 2) “สื่อสารมวลชนในอาเซียน”

คุณนิรันดร์ ยอแสงรัตน์ | คุณสงวน คุ่มรุ่งโรจน์ | คุณกุลชาติ
ชัยพิพัฒน์ | ผศ. ดร. พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ | คุณสุภัตรา ภูมิประสาท |
รศ. ดร. อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ดำเนินรายการ และนำอภิปราย

ห้องที่ 4 / Room 4 (ห้อง เธียเตอร์ ชั้น 2) “ประชุมประจำปี
สมาคมจดหมายเหตุสยาม”

ประชุมสมาชิก และรายงานผลการดำเนินงาน โดย นายกสมาคม
จดหมายเหตุสยาม

คุณจิราภรณ์ ศิริธร (กก. และเลขานุการ สมาคมจดหมายเหตุ
สยาม) ดำเนินรายการ

อภิปราย หัวข้อ “จดหมายเหตุอาเซียน”

คุณวราณี โอสการมย์ | คุณดนุพล ศิริตรานนท์ | อ. สุดแดน
วิสุทธิลักษณ์ ดำเนินรายการ และนำอภิปราย

ศุกร์ที่ 25 มกราคม 2556 (Fr 25 January)

09.00 – 10.00

ปาฐกถาพิเศษ “ข้าพเจ้า (ก็) ได้เห็นมา เลือกตั้งประธานาธิบดี
เลือกทั้งพวก และ อูชาคเนย์ / ไทยศึกษา from New York to
California”

โดย ศ.(พิเศษ) ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

10.00 – 10.30	พักรับประทานอาหารว่าง / Tea and Coffee Break
10.30 – 12.30	แบ่งห้องสัมมนาหัวข้อเฉพาะ / Panels ห้องที่ 1 / Room 1 (ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 4) “อาเซียน : โจทย์ – นิหทา – ข่าวลือ” ศ.ดร. ชนศ อารณัศูวรณ รศ.ดร. ไซันต์ รัชชกุล ผศ.ดร. คารินา ไซตริว คุณองค์ บรรจุน อ.สมฤทธิ ลือชัย ดำเนินรายการ และนำอภิปราย ห้องที่ 2 / Room 2 (ห้อง 407 ชั้น 4) “สถานะและสถานการณ์ สิทธิมนุษยชนในอาเซียน” คุณชลิดา ทาเจริญศักดิ์ นพ. นิรันดร์ พิทักษ์วัชร คุณสุณัย ผาสุ ดร. ศรีประภา เพชรมีศรี ดำเนินรายการและนำอภิปราย ห้องที่ 3 / Room 3 (ห้อง 207 ชั้น 2) “การย้ายถิ่นในภูมิภาคอาเซียน” คุณชนาวรรณ ภู่วฤทธาติ คุณอดิสร เกิดมงคล คุณววรรณพร ปันทะเลิศ คุณณภคดล กิตติเสนีย์ ผศ.อดิสร หมวกพิมาย ดร.รัตนา โตสกุล ดำเนินรายการและนำอภิปราย ห้องที่ 4 / Room 4 (ห้อง เขียวเตอร์ ชั้น 2) ฉายภาพยนตร์ โดยกลุ่ม फिल्मกาวัน เรื่อง “ ? ” (The Question mark) ภาพยนตร์อินโดนีเซีย อภิปรายโดย คุณก้อง ฤทธิ์ดี คุณสิทธา เลิศไพบุลย์ศิริ คุณ จิรัชฌา อ่อนโสภาส ดำเนินรายการ
12.30 – 13.30	อาหารกลางวัน / Lunch
13.30 – 16.00	อภิปราย /Panel “อาเซียนกับเยาวชนคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ (?)” รศ.ดร.ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์ คุณววรรณสิงห์ ประเสริฐกุล* คุณ ลักขณา ปันวิชัย (คำผกา) ดร.สุนิดา อรุณพิพัฒน์* ผศ.ดร. ช่างศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ ดำเนินรายการและนำอภิปราย
16.00	อาหารว่าง และ รับหนังสือที่ระลึก
พิธีกรตลอดงาน	อ.สมฤทธิ ลือชัย
* วิทยากรอยู่ระหว่างทาบทาม	

หมายเหตุ ขอเชิญชวนทุกท่านแต่งกายด้วยเสื้อผ้า-เครื่องประดับ ของอาเซียน-อุษาคเนย์ แล้วท่านอาจเป็นผู้ได้รับรางวัลการแต่งกายดีเยี่ยม

สยาม SIAM

ประเทศของเราวมเลือดเนื้อชาติเชื้อ

ไทย/ไท ลาว คนเมือง คนอีสาน มอญ เขมร กูย แต่จิว
แคะ กวางตุ้ง ฮกเกี้ยน ไหหลำ จาม ขวา มลายู ชาไถ
มอแกน ทมิฬ ปาตาน ชิกซ์ เปอร์เซีย อาหรับ ฮ่อ พวน
ไทดำ ผู้ไท ชิ่น ยอง ไส้ เวียดนาม ลัวะ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง
ปะหล่อง มูเซอ อะข่า กำมู มลาบรี ของ บรู ญัฮกุร
ฝรั่ง (ชาติต่างๆ) แขก (ชาติต่างๆ) ลูกผสม/ลูกครึ่งต่างๆ
อีกมากมายกว่า 50 ชาติพันธุ์ ฯลฯ

A Modern Nation

www.petitiononline.com/SIAM2008/petition.html

www.petitiononline.com/siam2007/petition.html